

נשים מקדשות שינוי חברתי

עשרה דברים נאמרו בכוס של ברכה - טעון הדחה, ושטיפה, חי, ומלא, עיטור, ועיטוף, נוטל ב שתי ידיו, ונותנו בימין, ומגביהו מן הקרקע טפה, ונותן עיניו בו. ויש אומרים אף משגרו במתנה לאנשי ביתו. ... 'ומשגרו לאנשי ביתו' - כדי שתתברך ביתו. עולא הזדמן לביתו של רב נחמן, כרך לחם, וברך ברכת המזון. נתן לו כוס הברכה לרב נחמן. אמר לו רב נחמן: שישלח מר כוס הברכה לילתא. אמר לו: כך אמר רבי יוחנן, אין פרי בטנה של אישה מתברך, אלא מפרי בטנו של איש, שנאמר "וּבְרַךְ פְּרִי בִטְנָהּ", פרי בטנה לא נאמר, אלא פרי בטנה... בינתיים שמעה ילתא. קמה בכעס ועלתה לבית היין, ושברה ארבע מאות חביות יין. אמר לו רב נחמן: נשלח לה מר כוס אחרת. שלח לה: כל זה הכוס הגדולה (נבגא) של ברכה היא. שלחה לו: מהמחזורים (על הפתחים) - מילים, ומסמרטומים - כינים.

תרגום, בבלי, ברכות נא, ע"ב

עד שישתו כל הגברים
מכוס הקידוש של אבי
ואחריהם כל הנשים לפי גילן
ומעמדן

אחרי מות אבי
הפך אני ל"מורי ברוכו"
כלשון אחי הבזים לי - "רבי ברכה"
וכיאה לי קידשתי על היין
ולא חיכיתי בתור

ברכה סרי, י"ן שלי, הבת', בת יין, האור הגנוז, ירושלים, תשס"ז, עמ' 36

'עוז והדר לבושה' שהיתה לובשת תפילין וטלית שנקראו עוז והדר. ומעיד עליה הכתוב לאמור: 'ותשחק ליום אחרון'- ששכרה איתה ליום אחרון, בעולם הבא. דאף על גב שאינה מצווה ועושה, מכל מקום יש לה שכר, כמו שאמר הר"ן [רבנו ניסים] בפרק ראשון בקידושין שמתוך שאמר: 'גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה', משמע שאף על פי שאינו מצווה, שכר הוא נוטל, אלא שגדול המצווה יותר. אבל אף חכמתה עמדה לה, שלא באת לשאול הדבר לחכמים, רק 'פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה', שהיתה עושה מצוות עשה, שלא נצטותה בהם מעצמה, ומפיה היתה חיה. חכם ישראל יעקב אלגאזי, שארית יעקב, דפוס אליעזר סעדון, ליורנו, תק"ן, עמ' עז

... כי דרך הנשים הכשרות לקום בהשכמה קודם בעליהן, ומכינות להם "קאפי", ואחר כך מעוררים אותם לעמוד לעבודת בוראם, ומושיטים להם כוס של "קאפי" חם כדי לכונן דעתם, לכוון בתפילתם, וכמו שאמר עליהן המלך שלמה, 'ותקום בעוד לילה, ותיתן טרף לביתה וחוק לנערותיה', דהיינו מכינה מזונות לביתה, ועיקר ביתה הוא בעלה. ... וראיתי על ספר, כי באיזה מקומות בספרד, היו הנשים הכשרות המלומדות, קמות בהשכמה גדולה לבית הכנסת שלהן, והיו מתפללות בציבור, ואחת מהנה היו מקימות לשליחא דציבורא, והיו מוציאות ספר תורה, ויש שהיו מניחות גם תפילין, וכל אחת היתה עטופה טלית, וכן היו עושות גם בשבתות גם בימים טובים, ואחר כך היו חוזרין לבתיהן, ומעוררין בעליהן, ובניהם, לעמוד להתפלל, וזה היו עושין מצד החומרא על עצמן, מפני שהנשים פטורות ממצוות עשה שהזמן גרמא, כדי שיהיו פנויים להכין הצריך לבעליהם, ולכן היו הן מקדימין להתפלל בעוד בעליהן ישנים.

חכם יוסף משאש, נחלת אבות, חלק חמישי, ב, דרוש תח, דפוס המערב לאחים יצחק ואליהו אביקסיס. ירושלים, תשל"ו (1976), עמ' רסח